

Om folkekirkeledelse og forankring

- med streif av aksiomkritikk

Prest og teolog i praksis

Essay av Knut Svenning 2018

Innledning

Halvveis ut i mai er jeg ferdig med vårens tredje og siste konfirmasjon. Dette møtet mellom liturgi og delvis kirkefremmed menighet gir rom for refleksjon. Selv midt i liturgien hender det tankene får vinger. Nå sist var det løftesordene etter syndsbekjennelsen som ansporet meg: «Dersom vi bekjenner våre synder, er han trofast og rettferdig, så han tilgir oss syndene og rensar oss for all urett.» 1Joh 1,9.

I samme gudstjeneste ble vi minnet om forsakelsen og troen som lød ved vår dåp. I prekenen leste jeg fra Matt 7,7-12 med følgende sitat fra Jesus: «Når selv dere som er onde, vet å gi barna deres gode gaver ...» Så spør jeg meg selv: Passer det å sitere en slik karakteristikk av menneskeheten på en konfirmasjonsdag, og stemmer det med folkets selvforståelse at de er syndere? Og med tanke på forsakelsen, vi er vel ikke enig innad i kirken om hvilke gjerninger som skal forsakes?

Tradisjonen etter Luther og reformasjonen binder oss til å la Skriften tale inn i vår tid som norm, rett forstått ut fra sin samtid og tolket ut fra nærkontekst i Skriften, og i en større helbibelsk kontekst i tråd med Apostolicum.¹

Min erfaring er at vi møter en rekke utfordringer knyttet til formidling av Bibelens tekster. Presten blir det mennesket som står mellom tekst og tilhører. Som formidler kan en bli var for hvordan budskapet blir tatt imot. Sammenliknet med folkekirkemenighetene noen ti-år tilbake i tid, er det ganske sikkert i dag mindre fortrolighet med ord og begreper for menneskets syndige natur. I dag møter man flere tomme blikk og færre bekreftende nikk.

En tanke slo meg: Hva om vi i stedet for å bekjenne syndene, minsker anstøtet ved å omdefinere syndene til noe annet? For å komme dit, tenker jeg vi må gjøre følgende grep: Vi må la konteksten her og nå være styrende for etikken. Vi må kunne se at Jesu-ord og apostoliske formaninger hadde autoritet den gang bibeltekstene ble skrevet, men vi trenger en nøkkel til å åpne for en alternativ forståelse av reformasjonens vektlegging av Skriften som øverste norm gjeldende til alle tider.

For egen del har jeg i tråd med Luther og reformasjonen vektlagt autoriteten i bud og formaninger som Jesus og apostlene har begrunnet ut fra varige sannheter som skapelsen og livet i Kristus, men innser at det er krevende å kommunisere dette i vår tid.

¹ Alfsvåg, Knut: «Det vil alltid forbli én hellig kirke.» s. 15.

Prost Sevat Lappegard refererer til debatten rundt Schjelderup og Köhn i artikkelen «Evangeliets evige vilje».² Han skriver at Hamar bispedømme har ord på seg for å være liberalt og at flertallet synes det er positivt. Han skriver at «liberal» er uttrykk for en kirke som er i kommunikasjon med sin tid, som forstår og som er villig til endring. Han betegner den liberale tilnærmingen som kognitiv, mens den konservative er normativ, et lukket og avsluttet system som ikke kommuniserer med folket.³

Også jeg ser det som en viktig side ved prestens lederoppgave å skape endring. Så langt har jeg brukt Skriften i dens opprinnelige kontekst som målestokk. De liberale retninger ser for meg ut til å ha folkets mening som målestokk. For meg har det vært viktig å forsøke å endre holdninger og atferd i folket. For de liberale ser det ut til å være viktigere å la folkets holdninger endre kirken.

Når sant skal sies har jeg kjent på motstand når jeg har formidlet et budskap som ikke lett kommuniserer med vår samtid. Lappegard berømmer i sin artikkel Schjelderup og Köhn for tre saker som disse biskopene har fremmet. Disse er saken om helvetesstraffer, kvinnelige prester og homofile i partnerskap sin adgang til vigslet tjeneste i kirken. Fra konservativt hold har biskopene møtt motargumenter av normativ art, men fra folket møtte de støtte.

I samme artikkel sammenlikner Lappegard den støtten biskopene fikk i folket med den begeistringen Jesus ble møtt med da han gjorde mektige gjerninger og forkynte. Lappegard beskriver dette som samme type prosesser ut fra et sosiologisk perspektiv, men han går også lenger når han skriver: «Då biskopane kom med sin nye forståelse, gjenkjente folket evangeliet i den nye forståelsen.» Vi finner, slik jeg ser det, et tydelig dialogisk perspektiv i Lappegards teologi i det han synes å gi bekræftelsen i folket en legitimerende funksjon.⁴

Jeg vil senere vende tilbake til Lappegards artikkel med tanke på det grepet han gjør for å finne en nøkkel til å åpne for en alternativ forståelse av reformasjonens vektlegging av Skriften som øverste norm gjeldende til alle tider.

Et vesentlig aspekt med ledelse vil være å få mennesker til å gå eller medvirke i samme retning. Spørsmålet blir i hvilken retning, og er det ideologiske overbygninger som påvirker veivalget innen etikken? Hvis jeg går for den alternative tanken innledningsvis med å minske anstøtet, ville jeg i så fall kunne forsvare det som et sant uttrykk for den læren vi har fra Luther og reformasjonen?

Jeg vil dele noen av mine erfaringer med å møte respons på forkynnelse av etikk, for deretter supplere med noen andres erfaringer og perspektiver. Vi vil også vurdere ulike tilnærminger i et ideologisk overlys. Vil slike overbygninger gjenspeiler ulike syn på hvilke følger syndefallet har fått å bety for menneskets evne til å tenke Guds tanker?

² «Evangeliets evige vilje» i Nytt norsk kirkeblad 2/2018. En forkortet utgave av en artikkel fra «Hamar bispedømme i 150 år 1864-2014» Hamar bispedømmeråd. 2014.

³ S. 33 i «Evangeliets evige vilje» i Nytt norsk kirkeblad 2/2018.

⁴ S. 37 i «Evangeliets evige vilje» i Nytt norsk kirkeblad 2/2018.

Mine erfaringer og refleksjoner om forkynnelse som ledelse

Fra min egen praksis kommer jeg på tre ulike temaer som i særlig grad har gitt sterke tilbakemeldinger. Disse har jeg belyst i prekenen ut fra sentrale bibelsteder og kristen etikk. Disse er: provosert abort, likekjønnet samliv, miljø og klima. Jeg har forkynt i tråd med kirkens gamle lære i etiske spørsmål og trukket inn toregimentslæren i saken om miljø og klima. Noen har gitt positive tilbakemeldinger, mens andre grupper har reagert negativt. Med grupper sikter jeg til at det er visse fellestrekk å spore mellom personer som reagerer, det være seg positivt eller negativt.

Noen av dem som har reagert negativt på de to første temaene, var aktive på den politiske venstresiden. Denne sammenhengen er ikke unaturlig, etter som det er fra dette hold påtrykket har vært størst for å endre Den norske kirkes holdning og formidling i tråd med folkeopinionen. Til tema miljø og klima var engasjementet størst hos andre grupper. I disse aktuelle sakene ble det reaksjoner på pluss og minus. Det kan tenkes flere temaer som kunne vekke tilsvarende sterkt engasjement i møte med grupper som har sterke meninger.

Så tenker jeg det er min oppgave som prest å tale aktuelt, tilstrekkelig fintfølede, men også tydelig, saklig og sant. Slik er det ikke nødvendigvis en motsetning mellom tydelighet og åpenhet.⁵ Men dette er en krevende balanse.

Prestens påvirkning gjennom prekenen i gudstjenesten er en ganske unik og viktig form for ledelse. Riktig nok finnes det tradisjon for taler i politiske partier og noen andre steder, men da mer som ledd i en debatt. Det forventes ingen motinnlegg mot prestens preken. I mange fall kan nok prestene kjenne seg mer sårbare i denne situasjonen enn tilhørerne. Hva som oppfattes av tilhørerne henger også sammen med hvordan forkynnelse budskapet kommuniseres. Trår presten feil her eller er uheldig, kan det bli sårhet og frustrasjon på begge sider.

Det mest krevende er selvsagt å kommunisere et budskap som man vet det er uenighet om blant tilhørerne. Ledelse handler også om dette, å påvirke for å lede mennesker til å leve i tråd med kristen etikk, eller slik det er uttrykt i ordinasjonsforpliktelsen: «- at du forkynner Guds ord klart og rent, som det er gitt oss i Den hellige skrift, og som vår kirke vitner om det i sin bekjennelse ...», «- at du trofast veileder og formaner til sann omvendelse, levende tro på Kristus og et hellig liv i kjærlighet til Gud og nesten.»

Et dialogisk utgangspunkt

Sunniva Gylver skriver i sin artikkel i *Dialogteologi på norsk*⁶ om et anliggende hun kaller sårbarhet og ivaretagelse, begreper hun henter fra både Sjur Isaksen og Oddbjørn Leirvik. I hennes artikkel speiler hun disse begrepene mot mennesker hun møter i sin utførelsen av prestetjenesten. Hennes case er dåpssamtaler. Hun bruker tre eksempler fra virkeligheten og bedømmer disse ut fra nevnte kriterier.

⁵ Hagman, Patrik: «Tydlighet och öppenhet. Eller, varför de lutherska folkkyrkorna i Norden behöver en kombination av katolsk og anabaptistisk teologi för att möta framtiden», STK 3/2014, 102-110.

⁶ Gylver, Sunniva: «Dåpssamtaler i en flerkulturell kontekst» i *Dialogteologi på norsk*.

I sine case er Gylver flink til å ivareta sine samtalepartnere og å se deres sårbarhet. Hun gjør mye for å gi dem en god opplevelse av møtet med kirken. På den andre siden viser hun seg å både tøyse kirkeloven og å strekke seg langt mot det flere nok vil vurdere som utydelighet i teologien, trolig også noen av dem hun møter til dialog.⁷ Men hun ser sin praksis i lys av Nicholas Healys praktisk-profetiske ekklesiologi og finner støtte i denne og trolig også i hans dramatiske metaperspektiv⁸, der hele tilværelsen omfattes av Guds skapende og forløsende handling i historien, og slik jeg forstår dem begge, der kirken kan ta til seg kunnskap om Gud også gjennom kilder utenom seg selv. Det siste betyr en åpenhet mot sann gudserkjennelse i andre religioner på områder som går ut over den lære Skrift og bekjennelse gir oss.⁹

Slik finner vi hos Gylver at konteksten her og nå, og møtet mellom menneskene er i fokus. Det normative hører også med og skal i utgangspunktet sette noen rammer. I hennes case lar hun en muslim være fadder, hvilket strider mot kirkens reglement, og hun får en imam til å lage en muslimsk markering for barnet slik at også den muslimske faren kan godta at barnet blir døpt.

Et spørsmål hennes artikkel ikke gir svar på, er om den teologiske overbevisningen var på plass før møtene med virkelighetens kasualiesamtaler fant sted, eller om ny praksis førte til tilpasset teologi. Når hun støtter seg til den, i et teologisk perspektiv nokså fleksible Healy¹⁰, så kan vel begge deler tenkes. Jeg kjenner flere eksempler på at prester på bakgrunn av en ny og ikke så gjennomtenkt praksis i neste omgang tilpasser sin lære.

Har dialogteologien rom for den kristne formaning?

Det melder seg et spørsmål om den kristne formanings plass når sårbarhet og ivaretagelse har hovedfokus. I et større perspektiv vil selvsagt formaningen ha sin plass nettopp for å ivareta den andres beste, men rent umiddelbart vil sårbarheten øke. Noe må skje på bekostning av det andre, og dette er en krevende situasjon for presten som tross alt skal utføre både ledelse og ivaretagelse.

I en prekengjennomgang for julaften 2017 i Nytt norsk kyrkjeblad avslutter Svein Aage Christoffersen med en betraktning om julefortellingen og engelens budskap: «Frykt ikke». Til slutt spør han retorisk om det er mange mennesker og grupper som har grunn til å frykte når kristendommens representanter tar ordet, og så nevnes disse: «Homofile, samboere, kvinner som vil ta abort ...»¹¹

⁷ Gylver lar unntaksvis personer som verken er medlem av kirken eller har en kristen tro være fadder ved dåp. I møte med en familie der mor var kristen og far muslim, fikk hun avtalt med imamen en muslimsk seremoni for barnet, trolig uten å gjøre det klart at den kristne dåpen jo handler om å velge side.

⁸ Gylver, Sunniva: «Dåpssamtaler i en flerkulturell kontekst» i Dialogteologi på norsk. s. 142.

⁹ «Han (Healey) gjør front mot ... eksklusivisme (den kristne åpenbaringen som eneste frelsesvei). Dialogteologi på norsk. s. 142.

¹⁰ Healy ser ikke nødvendigvis den kristne åpenbaringen som eneste frelsesvei. «Han (Healey) gjør front mot ... eksklusivisme (den kristne åpenbaringen som eneste frelsesvei).» Dialogteologi på norsk. s. 142.

¹¹ Christoffersen, Svein Aage: «Julaften» i Nytt norsk kyrkjeblad utgåve 5 2017.

Nå er det ikke sikkert julaften er dagen for å tale om temaer som i særlig grad berører disse gruppene. Likevel synes det å være et underliggende premiss at en formaning er noe negativt for dem som opplever at budskapet treffer.

Forstår vi dette i lys av dialogteologien og Gylvers fokus på sårbarhet og ivaretagelse, så kan vi tenke oss at rent umiddelbart vil parameteren for sårbarhet øke. Dertil kan formaningen kunne både øke sårbarheten og minske viljen til dialog hos den andre part. En nærliggende tanke ut fra dette perspektivet vil være at formaning ikke er ønskelig, eller kanskje enda til at formaning er uheldig eller skadelig, og følgelig bør unngås etter som den også kan skape frykt.

La oss ikke så fort slippe taket i dette premisset. For å bli i eksemplet til Christoffersen, så kan det i beste fall være at den kristne formaning kunne fått en kvinne som ville ta abort til å la barnet leve opp. Hvor mye hadde ikke da vært vunnet? Dypest sett dreier kristen formaning seg om ivaretagelse ut fra den tanke at å følge Guds vilje alltid vil være det beste for et menneske.

Jeg tror vi ser av slike eksempler at det gode utgangspunktet i et ønske om en gjensidig respektfull samtale, i gitte situasjoner kan bli det godes fiende, forutsatt at teologien underordnes erfaringen eller springer ut av denne.

En nøkkel til en alternativ forståelse

Finnes det en nøkkel til å åpne for en alternativ forståelse av reformasjonens vektlegging av Skriften som øverste norm gjeldende til alle tider? Jeg nevnte innledningsvis at Sevat Lappegard har gjort et grep for å finne en nøkkel i så måte. Nå er det riktignok ikke et grep han har gjort av seg selv, men det er mange med ham som forankrer sin liberale teologi i reformasjonen ut fra en bestemt forståelse av Confessio Augustana artikkel 28.

Denne artikkelen handler om kirkemakt, hva kirkemøte og biskoper kan pålegge menigheter og den enkelte, og hva de ikke kan pålegge. Det ryddes opp i forholdet mellom verdslig makt og den makt som følger av Ordet, og det konkluderes med at biskoper og kirkemøter ikke må bestemme noe som er i strid med evangeliet. Om å lyde biskopene, står det: «Når de lærer eller fastsetter noe som strider mot evangeliet, da har menighetene en befaling fra Gud som forbyr å lyde dem.»

Så omtales i artikkel 28 skikker som er knyttet opp til tids- og miljøbegrensede hensyn. Blant dette nevnes kvinners hodeplagg og overholdelse av sabbaten. Til diskusjonen om hviledag gjør denne artikkelen et poeng av at det er ikke kirken som har avskaffet sabbaten, men Skriften selv. På samme måte er det også Skriften som viser at påbudet apostlene ga om å avholde seg fra blod etc. var bare for en tid og ikke noe som hørte varig med til evangeliets forkynnelse. Videre står det i artikkelen: «Det er nemlig evangeliets varige vilje man må gi akt på i dette påbudet.»¹² Underforstått, ikke det tids- og miljøbegrensede.

¹² «Perpetua voluntas evangelii in decreto consideranda.» CA 28

Lappegard med flere¹³ bruker begrepet «perpetua voluntas evangelii»¹⁴ for å forankre i reformasjonen det en kommer fram til må være evangeliets varige vilje, men uavhengig av om Skriften begrunner dette ut fra varige hensyn, eller om det i Skriften går fram at det begrenses til tid og miljø. Slik jeg ser det, løsrives begrepet fra sin opprinnelige kontekst.

Det samme skjer med «evangeliet» som begrep. Det blir også løsrevet fra den opprinnelige konteksten i Skriften, og blir gjenkjent i den nye læren som folkets aksept.¹⁵ Etter denne forståelsen kan da det som er i strid med evangeliet i Skriften, i den nye tolkningen bli definert som i tråd med evangeliet eller som selve evangeliet i møte med mennesker i vår tid.¹⁶ Eksempelvis vil evangeliets blivende vilje av i dag kunne forsvare gjengifte for alle skilte, mens den Jesus vi møter i Skriften forbyr gjengifte ut fra Guds opprinnelige vilje i Skapelsen.¹⁷

Når konteksten her og nå blir styrende for etikken, ser vi eksempler på at man ikke kommer til rette med den opprinnelige historiske konteksten i Skriften, og man kommer heller ikke overens med Luther og reformasjonen som historisk kontekst. En slik «liberal» forståelse av etikken strider klart mot den evangelieforståelsen vi har i Confessio Augustana, og slik den bekreftes i uttalelsen fra Den norske kirkes lærenemnd i 2006: «Med 'evangeliets lære' forstår CA forkynnelsen av Guds Ord som lov og evangelium.»¹⁸

Slike tilnærminger åpner opp for et betydelig innslag av subjektiv vurdering og filosofisk pragmatisme, og kan få den virkning at enkeltbud og formaninger som i Skriften begrunnes ut fra eviggyldige sannheter som skapelsen og det kristne livet, settes til side.¹⁹ Da har man også beveget seg langt bort fra hva Luther og reformasjonen har ment med Skriftens autoritet.²⁰

Luther så menneskets feilbarlighet i kontrast til Guds åpenbarte sannhet. Med skriftprinsippet avviser Luther og reformasjonen at paven og tradisjonen, samt

¹³ «Bibelske påbud og forbud må i den aktuelle situasjon underordnes hensynet til hva som tjener 'evangeliets blivende vilje'.» Johannessen, Halvard: Prestetjenestens selvstendighet? Foredrag Prest og teolog i praksis. Sanner hotell 2017.

¹⁴ CA 28 tysk tekst: «ty. das Hauptstück christlicher lehre.»

¹⁵ «Då biskopane kom med sin nye forståelse, gjenkjente folket evangeliet i den nye forståelsen.» S. 37 i «Evangeliets evige vilje» i Nytt norsk kirkeblad 2/2018.

¹⁶ Denne bruken av «evangeliets varige vilje» ble også brukt da Menighetsfakultetets lærerråd i 1972 begrunnet innføringen av kvinnelige prester med henvisning til Den lutherske bekjennelse.

¹⁷ Jfr. Matt 19,3-12.

¹⁸ S. 122 i Skriftforståelse og skriftbruk med særlig henblikk på homofilisaken. Oslo 2006.

¹⁹ Jfr. ny ekteskapsliturgi. Den nye læren om at ekteskapet også er for to av samme kjønn er ikke forenelig med kirkens opprinnelige lære om ekteskapet, og den finner ikke støtte noen sted i Bibelen.

²⁰ Konkret knytter CA 28 dette opp mot forbudet i Apg 15 mot å avstå fra blod med mer, og hevder forbudet var tidsbetinget, slik teksten fra Apg 15 synes å vise. CA 28: «For ikke en gang apostlene selv ville tyngte samvittighetene med en slik trelldom, men de ga dette forbudet bare for en tid for ikke å støte noen.» I Apg 15 ser vi det tidsbetingede i at forbudene begrunnes i hensynet til jødene, regler det nok kunne være behov for i menigheter som bestod av kristne av både jødisk og hedensk opphav. Det er trolig dette samme apostelmøtet Paulus refererer til i Gal 2, der han ikke kan ha oppfattet dette som prinsipielle forbud, etter som han ikke nevner dem i det hele tatt.

vedtak på kirkemøter og konsiler kunne settes over Skriften eller sidestilles med denne.²¹ I den teologien som er styrt ut fra vår tids kontekst kommer det subjektive og menneskelige elementet på ny inn med full tyngde, og i noen fall kan evangeliets blivende vilje vise seg å overprøve Guds universelle bud og formaninger.

Et valg av forankring

Det melder seg et spørsmål om de teologiske retninger som vektlegger konteksten her og nå i tilstrekkelig grad tar høyde for syndefallets følger. Når teologien både skal formes og skapes i møte mellom mennesker, er det ikke gitt at Den hellige Ånd er drivkraften eller står bak.

Til det som kan kalles en kultur-antropologisk modell hører et positivt menneskesyn i den forstand at menneskets fornuft gjøres til målestokk for rett og galt på det etiske og åndelige område, og man står for et kultursyn som må betegnes som positivistisk. I praksis settes menneskets fornuft over Bibelens lære. Noen forkaster Bibelens formale autoritet, mens andre lar den innholdsmessig i aktuelle spørsmål testes rasjonelt for å overprøves.

En slik liberal kontekstuell teologi står i sterk kontrast til den teologien vi har arvet fra Luther og reformasjonen, og slik jeg ser det, er den uforenelig med denne. I tråd med ord fra Skriften som «... mine tanker er ikke deres tanker, og deres veier er ikke mine veier, sier Herren»,²² satte Luther og reformasjonen Skriften over fornuften. Dette var i en erkjennelse av det naturlige menneskets begrensninger i møte med åndelige spørsmål i syndefallets verden.

Skriftprinsippet formuleres slik i de Schmalkaldiske artiklene: «Skriften alene skal stille opp trossetninger og ellers ingen, ikke en gang en engel», og i forordet til Konkordieformelen: «Vi tror, lærer og bekjenner at den eneste regelen og rettesnoren som all lære og alle lærere skal prøves på og dømmes etter, er de profetiske og apostoliske skriftene i Det gamle og Det nye testamentet.»

Slik jeg ser det, ivaretar vår kirkes arv fra Luther og reformasjonen et høyst realistisk syn på mennesket. Vi lever tross alt i en fallen verden og menneskets mulighet til både å se og velge det gode er begrenset, ikke bare av manglende evne, men også på grunn av den åndskamp vi til enhver tid står i. Her er heller ikke presten immun.

Det er i prinsippet ikke grense for hvor langt bort fra Bibelens lære en teologi med hovedfokus på konteksten her og nå kan føre. Jeg tror ikke de store skillelinjene lenger dreier seg om eksegese av enkelttekster, men om ideologi. Som konservativ luthersk teolog har jeg godtatt og tatt til meg visse læresetninger som jeg lar meg og min teologi styre ut fra. Min forkynnelse og veiledning innen etikken er preget av dette. På tilsvarende måte mener jeg det forholder seg med de retninger innen

²¹ Konkordieformelen: «Vi tror, lærer og bekjenner at den eneste regelen og rettesnoren som all lære og alle lærere skal prøves på og dømmes etter, er de profetiske og apostoliske skriftene i Det gamle og Det nye testamentet.»

De Schmalkaldiske Artiklene: «Skriften alene skal stille opp trossetninger og ellers ingen, ikke en gang en engel.» Se også CA 28.

²² Jesaja 55,8.

teologien som kommer til et annet resultat. Også der er det forutsetninger, dogmer og læresetninger som det kanskje ikke en gang stilles spørsmål ved. Vi kan kalle det aksiomer.

Vi ser dette tydelig i feministteologien, der mange i tidlige faser av denne kunne si at kvinneerfaring er feministteologiens kilde og norm.²³ Denne teologien har sitt utgangspunkt i en feminisme som har til hensikt å avdekke maktforhold som går i kvinners disfavør, det være seg i kirken som i annen religion og samfunn. I dag forholder feministteologien seg til kjønn som genus og ikke biologisk kjønn. Det er fordi det sosiale og kulturelle kjønn er flytende og foranderlig. Dette vil være hensiktsmessig så lenge man styres av en ideologi med det bestemte mål og sikte å avdekke og endre religionenes systematiske undertrykkelse av kvinner.

Med stor endringsvilje går man så et steg videre og kaller Gud for Mor og andre feminine uttrykk som i Bibelen verken brukes som metafor eller som betegnelse på Gud.²⁴ Noen vil i sin søken etter feminine uttrykk for Gud tilsløre de språklige og reelle forskjellene. Andre vil med Hanne Løland nedtoner den innholdsmessige forskjellen på metafor og sammenlikning, men like fullt opprettholde de språklige og formelle begrepsforskjellene.²⁵

Så har vi også sett i de senere ti-år at der Det nye testamentet fremmer både likeverd og skapelsesmessige forskjeller mellom kjønnene,²⁶ forkaster deler av kirken de apostoliske formaningene knyttet til kjønnsforskjellene og hevder likeverd forutsetter likestilling. Dette siste virker uheldig tilslørende, skriver Gry Friis Eriksen i en artikkel i St. Sunniva.²⁷ I realiteten fremmes tanken om enhet i Kristus hos Paulus som en enhet til tross for ulikhet. Vi kan lese ut av de aktuelle skriftstedene at alle mennesker har samme verdi for Gud til tross for ulik stilling.²⁸

Konklusjon

Tittelen på essayet bringer tankene innpå folkekirkeledelse og forankring. Å være prest i folkekirken byr på mange spennende utfordringer. Som prest møter jeg folkekirken i hele dens spekter av kulturer, ideologier og åndelige preferanser. Folkekirken møter meg som enkeltmennesker og grupper. Noen er bærere av bevisste helhetssyn på samfunnet, andre er grepet av en idé, en filosofisk eller religiøs retning. I dette krysningspunktet mellom alle som vil noe, står presten. Presten må forholde seg til hele bredden av det folket som er døpt og tilhører kirken, og dertil ivareta sin pastorale lederoppgave.

²³ Hauge, Astri. «Feministteologi» i *Moderne teologi. Tradisjon og nytenkning hos det 20. århundrets teologer*. Høyskoleforlaget 2008. s. 601.

²⁴ «I dag finns i gudstjänstrummet medvetna försök att förändra detta genom att systematiskt introducera gyno-morfa bilder av Gud; Gud som Moder, men också som t ex Livgiverska och Väverska.» Eriksson, Anne-Louise. «Genusinkarnationer i kyrkjans rom. En könad o-ordning.» *Kvinnevitenskaplig Tidsskrift* 3-4/2003. s. 28.

²⁵ Løland, Hanne. *Silent og Salient Gender?* Tübingen 2008. s. 47.

²⁶ «Alle dere som er døpt til Kristus, har kledd dere i Kristus. Her er ikke jøde eller greker, her er ikke slave eller fri, her er ikke mann og kvinne. Dere er alle én i Kristus Jesus.» Gal 3,27f. Se også hustavlene Ef 5,21 ff.

²⁷ Eriksen, Gry Friis. «Når kjønnsrollen møter presterollen» i *St. Sunniva* 1. 2013. s. 141.

²⁸ Gal 3,28; Kol 3,11.

I dette essayet har jeg bragt inn mine egne erfaringer med forkynnelse av etikk. Et moment i dette var belastningen med å forkynne et budskap som møtte motstand i folket. Innledningsvis lekte jeg med tanken på om vi i stedet for å bekjenne syndene, kunne gå til det skritt å minske anstøtet ved å omdefinere syndene til noe annet. Vi har sett at dette kan bli resultatet der teologien underordnes erfaringen eller springer ut av denne. For å komme dit, blir tolkningen av CA 28 viktig. Etter å ha sett nærmere på hvilke forutsetninger som måtte ligge til grunn, har jeg funnet de veivalg man da måtte ta som lite troverdige, særlig i forhold til de historiske kontekster og den teologi som Luther og reformasjonen ga oss.

For meg handler kristen forkynnelse om å tale sant om Gud og å tale sant om mennesket. Slik jeg ser det, finner vi den absolutte sannheten i Skriften alene som Guds åpenbarte sannhet, som lov og evangelium, og ikke i vår egen fornuft, i kulturen eller i møte med andre religioner. Det siste er tanker vi finner i retninger som er preget av et positivt menneskesyn, der syndefallets konsekvenser blir mindre begrensende for sann erkjennelse av hva som er Guds vilje.

De store spørsmål om mennesket og kjønn, om ekteskap og samliv, og om hvem Gud er, dreier seg ikke først og fremst om ulik tolkning av Skriften, slik jeg ser det, men om hvilken autoritet Skriften gis i vår tid, tolket i lys av sin samtid og forstått i lys av vår apostoliske tro.

Jeg mener vi fortsatt skal bekjenne våre synder i kirkens gudstjenester, og at de gjerninger vi skal forsake som djevelens, først og fremst defineres av Skriften selv.

Det ligger i sakens natur at ulike utgaver av teologi som har sitt opphav i et spekter av ideologier, også til en grad vil styres av disse. Som vi har sett, gjelder dette også meg og min «konservative» teologi. Den teologi en praktiserer vil ofte henge sammen med de læresetninger en selv tar for gitt og som en kanskje ikke lenger stiller spørsmål ved.

Jeg mener aksiomkritikk er et viktig verktøy for å forstå ulikheter og sammenhenger i teologien, og håper dette får et fornyet fokus ved våre læresteder.

Litteraturliste

Alfsvåg, Knut: «Det vil alltid forbli én hellig kirke – Om forholdet mellom Bibelen og kirkens tradisjon.» FBB's skriftserie om teologi og kirke. 3/2014

Christoffersen, Svein Aage: «Julaften» i Nytt norsk kyrkjeblad utgåve 5 2017.

Eriksen, Gry Friis: «Når kjønnsrollen møter presterollen» i St. Sunniva 1. 2013.

Gylver, Sunniva: «Dåpssamtaler i en flerkulturell kontekst» i Dialogteologi på norsk.

Hagman, Patrik: «Tydlighet och öppenhet. Eller, varför de lutherska folkkyrkorna i Norden behöver en kombination av katolsk og anabaptistisk teologi för att möta framtiden», STK 3/2014, 102-110

Hauge, Astri: «Feministteologi» i Moderne teologi. Tradisjon og nytenkning hos det 20. århundrets teologer. Høyskoleforlaget 2008.

Johannessen, Halvard: Prestetjenestens selvstendighet? Foredrag Prest og teolog i praksis. Sanner hotell 2017.

Konkordieboken: den evangelisk-lutherske kirkes bekjennelsesskrifter. Jens Olav Mæland et al. red./ed. Oslo, Lunde, 1985.

Kvinnevitenskaplig Tidsskrift 3-4/2003

Lappegard, Sevat: «Evangeliets evige vilje» i Nytt norsk kirkeblad 2/2018. En forkortet utgave av en artikkel fra «Hamar bispedømme i 150 år 1864-2014» Hamar bispedømmeråd. 2014.

Løland, Hanne: Silent og Salient Gender? Tübingen 2008.

Moderne teologi. Tradisjon og nytenking hos det 20. århundrets teologer. Kristiansand 2008.

Skriftforståelse og skriftbruk med særlig henblikk på homofilisaken. Uttalelse fra Den norske kirkes lærenemnd i sak reist av Møre biskop. 2006.